

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Mennta- og menningarmálaráðuneytið
b.t. Sölvhólsögötu 4
101 Reykjavík

Reykjavík 8. ágúst 2019

1907018SA VÓHS
Málalykill: 00.64

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um Stuðningssjóð íslenskra námsmanna - Mál nr. S-180/2019

Vísað er til tilkynningar á samráðsgátt stjórnvalda, dags. 9. júlí sl., þar sem óskað var eftir umsögnum um frumvarp til laga um Stuðningssjóð íslenskra námsmanna. Með frumvarpinu er lagt til að innleitt verði nýtt námsstyrkjakerfi samhliða námslánakerfi. Markmiðið með nýju kerfi er að tryggja enn betur hagsmuni íslenskra námsmanna. Verði frumvarpið að lögum mun það leysa af hólmi gildandi lög um Lánasjóð íslenskra námsmanna, nr. 21/1992.

Síðustu ár hefur sambandið, fyrir hönd sveitarfélaga látið sig málið varða þar sem frumvarpið hefur marga snertifleti við lögbundin verkefni sveitarfélaga og sveitarstjórnarstigið í heild. Í umræðu um málefnið hefur sambandið haldið fram nokkrum almennum áherslum sem leiða af hlutverki sveitarfélaga:

- Námsaðstoð verði áfram veitt á samfélagslegum grunni og því sjónarmiði að jafna beri aðstöðumun milli þeirra sem sækja sér menntun. Þessi jöfnun tryggi tækifæri til náms án tillits til efnahags óháð búsetu og fjölskylduábyrgð viðkomandi námsmanns.
- Fyrirkomulag námsstuðnings þarf að styðja betur við þá sem sækja sér verk- og tæknimenntun. Þannig megi leiðrétta þá slagsíðu sem hefur gætt í viðhorfum til verk- og tæknimenntunar.
- Lýðfræðilegar ástæður geta haft áhrif á nýliðun í einstökum greinum. Nýta má fyrirkomulag námsaðstoðar sem einn lið af mörgum í því að bregðast við slíkum aðstæðum.

Fyrirliggjandi frumvarp hefur verið yfirfarið af hálfu sambandsins með hliðsjón af framangreindum áherslum. Það er álit sambandsins að frumvarpið muni stuðla að auknu jafnrétti til náms og nýtt stuðningskerfi námsmanna verði hvatinn fyrir fólk til að setjast að í dreifðum byggðum þar sem skortur hefur verið á sérfræðimenntuðu fólki. Jafnframt er það álit sambandsins að mikilvægt sé að horfa til samspils frumvarpsins við aðrar aðgerðir í byggðamálum. Sérstakleg er tilefni til að nefna tillögur um aukinn stuðning við byggingu íbúðarhúsnæðis á landsbyggðinni, sem nú eru til umsagnar í samráðsgátt Stjórnarráðsins. Það er mat sambandsins að ef bæði þessi mál ná fram að ganga muni þau auka líkur á árangri hvorrar aðgerðar um sig.

Þá er frumvarpið í samræmi við stefnumörkun sambandsins, auk þess að falla vel að áherslum um sjálfbæra þróun byggða og stuðning við einstaklinga sem finna má í

stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2018-2024 sem samþykkt var á Alþingi þann 11. júní 2018:

C.3. Stuðningur við einstaklinga – námslán.

Verkefnismarkmið: Að nýta námslánakerfið sem hvata fyrir fólk til að setjast að í dreifðum byggðum.

Verkefnisstjórn um endurskoðun laga um Lánasjóð íslenskra námsmanna skoði kosti þess að búa til sérstaka hvata fyrir fólk, í gegnum námslánakerfið, til að setjast að í dreifðum byggðum. Með því verði stuðlað að aukinni sérfræðibekkingu vítt og breitt um landið, að framhaldsmenntuðu fólki fjölgi í dreifðum byggðum og fjölbreytni aukist.

Við mótun byggðaáætlunarinnar var lögð áhersla á samráð við sveitarstjórnarstigið og kom sambandið að mótun þeirra tillagna sem áætlunin byggir á og unnar eru á vettvangi stýrihóps stjórnarráðsins um byggðamál.

Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnar Katrínar Jakobsdóttur er einnig lagt til að horft verði til ákveðinna byggðaaðgerða og að skoðaðir verði kostir þess að nýta námslánakerfið sem hvata fyrir fólk til að setjast að í dreifðum byggðum.

Að teknu tillit til framangreinds er meginafstaða sambandsins til frumvarpsins jákvæð en þó fylgja hér á eftir athugasemdir, tillögur og ábendingar sem sambandið telur að taka þurfi til vandlegrar skoðunar.

Ábendingar og athugasemdir sambandsins

Ákvæði 5. gr. – Háskólanám

Í ákvæði 3. mgr. 5. gr. frumvarpsins kemur fram að námslán verði ekki veitt til náms sem er liður í launuðu starfi samkvæmt ráðningarsamningi. Ákvæði 3. mgr. má finna í gildandi úthlutunarreglum og með ákvæðinu er sett lagastoð fyrir framkvæmdinni. Í skýringum við ákvæðið er tekið dæmi um launað starfsnám lækna.

Tilfni er til þess að minna á að sl. vor kynnti menntamálaráðherra aðgerðir sem ætlað er að fjölga nýliðum og sporna gegn brotthvarfi í kennarastétt. Ein aðgerðin snýr að launuðu starfsnámi þar sem nemendur á lokaári meistaranáms til kennsluréttinda á leik- og grunnskólastigi stendur til boða. Starfsnámið skal samsvara að lágmarki 50% starfshlutfalli við leik- og grunnskóla og eru laun greidd samkvæmt kjarasamningi í eitt skólaár. Mikilvægt er að lagabókstafurinn torveldi ekki framkvæmd slíkra jákvæðra aðgerða.

Ákvæði 16. gr. – Styrkur vegna framfærslu barna

Þá er í lagatexta frumvarpsins, n.t.t. í 2. mgr. 16. gr. vísað til laga um lögheimili og aðsetur um tvöfalt lögheimili barna. Ný lög um lögheimili og aðsetur, nr. 80/2018 voru samþykkt á Alþingi hinn 11. júní 2018. Meginstef laganna er enn það að einstaklingur/barn getur bara átt eitt lögheimili. Ákveði hjón að skrá lögheimili hvort á sínum staðnum skal liggja fyrir ákvörðun þeirra um hjá hvoru þeirra lögheimili barna þeirra verði. Texti ákvæðisins er því ekki í samræmi við gildandi lög um lögheimili. Hins vegar sé það til skoðunar hjá dómsmálaráðuneytinu að koma

tillögum til framkvæmdar hjá Þjóðskrá Íslands um að skrá sérstaklega að búseta barna sé skipt eða tvöföld þó barn hafi aðeins eitt lögheimili.¹

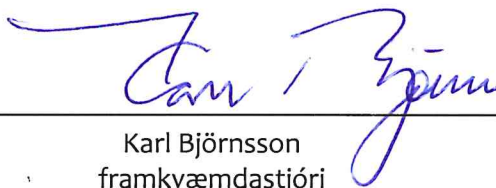
Lokaorð

Samband íslenskra sveitarfélaga lýsir jákvæðri afstöðu til frumvarpsins en lítur svo á að tilefni sé til að bregðast við framangreindum ábendingum og þá sér í lagi þeim athugasemdum sem sambandið hefur fram að færa varðandi ákvæði 16. gr. frumvarpsins.

Starfsmenn sambandsins eru ávallt reiðubúnir að eiga fund með ráðuneytinu til að ræða umsögnina.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

¹ Frumvarp dómsmálaráðherra til laga um breytingar á barnalögum, nr. 76/2003 (skipt búseta og meðlag), [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=1312#advices](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=1312#advices)

